

الْإِشَادُ

شرح

بِأَنْتَ سَعَادُ

مع حل ترکیب و معنائ الفاظ لغوی
وفوائد و فوائد

مؤلفه فقیر عبد اللہ - عرف شاه اغا
مجتہدی سرہندی ارشیخ ماندہ کوئٹہ
بلوچستان

قیمت - ۸-۱ - تعداد ۵۰۰ پنچسو

استند پر لیس لیٹھوسکھ
چی شائع یو

فہرست مضامین بابت سعادت

صفحہ	مضمون
۳	وجہ الشاد وصيدۃ بابت سعادت
۶	وجہ تالیف تشریح ہذا
۶	چاند مبارک جو تاریخی حال
۷	سعادت خاصہ نالوہ آہی
۸	تشریح پیرا کثر بخاری معنائون مراد آہن
۱۰	پشاعرین جي عادت گلاب شکایت کرڻ چا (آہی)
۱۱	انہن جي سواری بجاء موثرن جي هئي
۱۲	بگھارت جو عجیب حل
۱۳	افعال ناقصہ جون وقتن مطابق معنائون
۱۴	صحابین سگورہت جو مجلس مبارک ۾ نہایت
۱۵	ادب ۽ احترام سان و ہٹ
۱۶	اصلاح کرڻ شعر جو مسنون طریقو آہی
۱۷	تحقیق مسئلہ نور انیتلو بشریت
۱۸	تحقیق مسئلہ بشریت
۱۹	صحابین جي بحث تي دارومدار اسلام جو آہی
۲۰	قریشی ڏاھن نسبت کرڻ ۾ قرشی چوڻ صحیح
۲۱	آہی نہ قریشی۔

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
محمداً وصلى وسلم

قصیدہ بانٹ سعاد چو وجہ تالیف

هن قصيدہ جو قائل کا نام خوش نصیب شاعر کہا
 جاتا ہے۔ شعر و شاعری فصاحت و بلاغت کا حب
 خاندان پر موروثی خزانہ ہو، سچو گھراٹون سندس شیوا
 زبانی و شاعری سان عرب پر مشہور و معروف ہو، کعب
 جوئی زہیر۔ اہو نام و سر شاعر اہی تہ سبعہ معلقہ کا قصید
 مان ہکری قصیدہ سے اَمِنْ اُمِّ اَوْفٰی دَمَمَ لَمَّ زَكَا
 جو قائل آہی۔ سبعہ معلقہ اہی ست قصید اہن جیکی
 شاعر پنہنجی بی نظیر فصاحت و بلاغت جو جوہر دیکار ہو
 و باب کعبہ کی فخر طور آویزان کیا ہوا۔

عجب پات اسلام آتھ کان اچي اسلام ۽ مسلمانن جو هجو
۽ ڪلام قصيدناهي شائع ڪندو هو. سي ريتي وائي بيڪڙ
دينام شائع ٿيندا هو ڪهر ڪهر ڪاٺيا هوا. عام و خاص محفلن
ميا آهيو چيو ٿيندو هو. حضور جن عليه الصلوة والسلام
فتح مڪه کان بعد ڪن فتنن انگيزن مفسدن شاعرن خوفون
هد، ڪري ڇڏيو هو ۽ هنن کي قتل ڪرڻ جي اجازت ڏني

چڏي هئي انهن مان هڪڙو اهو ڪعب به هيو.

ڪعب جو پاءُ نالي ”بحير“ اڳي مدنيه شريف ۾ ٻيئي شرف اسلام تي چڪو هو. جڏهن سندس پاءُ ڪعب جي قتل ڪرڻ جو حڪم صادر ٿيو. تڏهن بحير پنهنجي پاءُ ڪعب کي خبردار ڪيو ۽ خبر خواهي طور خط لکي موڪليو ته ادا الله خير قتل ڪرڻ جو فرمان صادر ٿيو آهي، ڇا گوشتيند وٽن جون جلدن تي ايمان آڻيندڙن ۾ داخل ٿي وڃ ته دين به ويندي دينابه ويندي يقين ڄاڻ ته جلدن تي مار جي وڻن لڳن.

خدا تعاليٰ جو نشان آهي هن جي دل تي پاءُ جي نصيحت ۽ دعوت اسلام جي اهڙي اثر ڪري وئي جو هن جي دنيا لاءِ ۽ عجيب انقلاب اچي ويو. دعوت اسلام جي قبول ڪري پنهنجي تير رفتار پياري ڏاڍي تي چڙهي ڏکڻ مڪه کان مدنيه روانو ٿيو.

رات جو مدنيه ۾ پهتو ڪنهن دوست آشناوت ۽ ڪيو صبح جو سوڀرو آنحضرت عليه الصلوة والسلام جي پٺيان مار پٺهڻ جي هٿ ورتائين ۽ عرض ڪيائين ته يا رسول الله جيڪڏهن ڪعب ايمان آڻي ۽ توبه ڪري اچي ته انهي کي امن امان ملندو ۽ توبه سندس قبول ٿيندي ۽ پاڻ فرمايائون هاڻو چيائين آئون آهيان اهو ڪعب بن رهيو جو.

سراويتا آهي ته ڪعب کي ڪنهن ڪونه سڃاتو. جڏهن پچاڻ آئون آهيان اهو ڪعب بن رهيو جو. تڏهن انصارن ماڻه ڪري اصحابي هن کي قتل ڪرڻ لاءِ حملهو ڪرڻ گهريو مگر حضور جن

عليه الصلوة والسلام هنکي منع کي ته بس اسلام آڻڻ کان پوءِ
ڪو هن جو نالو نه وٺي.

پوءِ هي قصيدو ڏنا هيل پنهجو اسلام ۽ مسلمانن جي تعريف
۾ ۽ سرور ڪائنات عليه الصلوة والسلام جي مدح ۾ تجليس
مبارڪ ۾ پڙهي ٻڌايلين -

روايت آهي جڏهن هن هي بيت پڙهيو -
اِنَّ الرَّسُولَ لَنُوْرٍ لِّبَشَرٍ اَبْهَرُ مِنْ شَوْرِ سَيِّدِ الْمَسْجِدِ
تڏهن پاڻ سڳوراءِ عليه الصلوة والسلام اهڙا نوشن ڏيکاري پڙهڻي
ڇاڏر مبارڪ تبرڪ طور هنکي عطا فرمائي -

ڪتابن ۾ لکيل آهي ته اصل قصيدو ڏنل هو هي آهي اگرچہ پوءِ
شيخ محمد بو صيري جو مشهور قصيدو
اَمِنْ تَذَكُّرٍ حَيْرَانٍ بَدِيٍّ سَلَمٍ

انهي نالي سان مشهور ٿي ويو آهي، مگر هن قصيدو کي جيڪو
شان و شرف حضور اقدس ۾ پڙهڻ ۽ مقبوليت جو مرتبو
حاصل ٿيو آهي سو بيت ۾ ڪونه آهي ۽ هن جي فضيلت ٻين قصيدن
تي اهڙي آهي جيتري اصحابن جي بي اُمت مٿان -

اڳوڻي زمانو جو عربن اهڙي مغلقي آهي جا اسان جڏهن
موجودي صاحبن کي به سمجهڻ ۾ نٿي اچي پوءِ عوام ويچارا سمجهي
سگهندا -

عزيز مبر خوردار غلام صديق دام با اصدق والتصدق
۽ جناب شاه صاحب علي مير شاه ابد و ڪيت باعث

تيا ته هن جو توهنجو تخت مر شرج عام قلم سنڌي زبان ۾
 اوهين لکي ٿو ته اسين ڀاڻي عام شائع ڪريون ۽ عام خاني کي
 انهي مان فائده ٿئي. مون هائو ڪري شرح لکڻ شروع ڪيو
 مگر پوءِ پنهنجي ڪم علمي ۽ عربي ۾ تنگدستي جو پتو پيو.

ڪوشش اسان نمود اول وٺي افتاد مشڪلها.

بهر حال اختصار ۽ عام فهمي کي پيش نظر رکنديس ٿورو تحقيق
 لفظن جو ۽ تشريح معنيٰ جي ۽ نحوي ترڪيب جي بقدر ضرورت توضيح
 پڻ ڪئي وئي.

فائده. هن چادر مبارڪ جو تاريخي حال هي آهي ته
 حضرت امير معاويه انهي تيرڪ حاصل ڪرڻ لاءِ ڪعب کي
 ٽه هزار درهم يادنيار ڏيڻا ڪيا مگر ڪعب ڏيڻ کان ٻاڪل
 انڪار ڪيو آخر جدت هن ڪعب وڦائي ڪري ويو. تڏهن هن جي
 هلاڪت ٿي ويهن هزارن تي راضي ڪري اهو تيرڪ خريد ڪيو.

سو هميشه خلفاء بني اُميه ۽ بني عباس وٽ نسل بعد نسل
 محفوظ رهندي آيو. خلفاء اسلام فقط تاج پوشي جي وقت ڪنهن
 تي وجهندا هئا ته فتنه عمارت هن انقلاب عظيم آيو هئا
 سلاطين اسلام جو درهم درهم تي ويو. اها چادر مبارڪ گم
 ٿي وئي تنهنجو ڪو پتو ڪونه پيو. هاڻي جيڪو دعوا ڪندو ۽ طعنو ٿئي
 آهي. محمد و مر علي هاسم ننڍي ۽ پڻ محمد ش لکيو آهي ته هن زلمو
 بغير حجر اسود جي ۽ مقام ابراهيم جي ڪابه اهڙي شئي ڏيڻا يا ٿي نٿي
 آهي جنهن تي آنحضرت عليه الصلوة والسلام جو هن مبارڪ عيش ۽ خوشي

شاعر جو قاعدو آهي ته پهرين ماڻهن پوڻيان ۽ ڪائن
 لاءِ ۽ پڻ ڏانهن پر مشوق ذوق پيدا ڪرڻ لاءِ عام دل پسند
 سان شروع ڪندا آهن پوءِ پنهنجي مطلب ڏانهن سهڻي طريقو
 سان گريز ڪندا آهن. اهي قاعده موجب ڪعب پنهنجو قصيدو
 پهرين محبوب مجازي جي تعريف سان پنهنجي ڏاهي جاعدين وٽ
 محبوب ترين متاع آهي. حاضرين جو توجه ڇڪائي پوءِ پنهنجي اصلي
 مطلب (محبوب حقيقي جي تعريف ڏانهن رجوع ڪيو آهي ۽ چيو
 آهي.

بَآئْتُ سَعَادُ وَقَلْبِي الْيَوْمَ مَشْبُولُ

جدا ٿي وئي سعاد ۽ دل منهنجي اڄ ڦٽيل آهي

مَتِيمَ اِثْرَهَا لَمْ يُقَدْ مَكْبُولُ

خوار ۽ بي قرار آهي ڀيلائي اڻ جدايل ڦٽي آهي

(بَآئْتُ) فعل ماضي معلوم مشتق آهي ميمونه کان بمعنائِ جدا ٿيڻ
 (سَعَادُ) اصل نالو هڪڙي عيسين عورت جو آهي ۽ شاعر مراد آهي
 ڪا به انتخاب ڪئي آهي، هتي خاص اها سماءُ عورت مراد نه آهي مطلق
 معشوقه محبوبه مراد آهي ڇاڻاچ مستندي ۽ چوندا آهن.

منهنجي ڀيلائي (منهنجي مومل) -

حڪيم اجل خان هڪڙي غزل ۾ چيو آهي -

سعاد ڪاهه ٿي

سَعَادٌ سَافَرَتْ وَبَقِيَتْ وَهِيَ أَقَاسِي نَارَ هَجَرٍ وَابْتِعَادٍ

پنهانی محبوس کی نجات لاء بیوم مصنوعی نالو تھی رکھنا تھی

خوشتران باشد که سرد لیلان گفته آید در حدیث دیگران

(مَتَبُول) فی اِگِی بی دیوہ تَبَل کان بمعناء قطع کرٹ تھی مستنوی تھی

پرا تھی معنی سان مشہور و معروف تَبَل بی اِگِی فی دیوہ سا حیث قلات

شریف پڑھو تَبَل الیہ تَبَل لاء مگر هن قصیدہ کے پیر روایت تفادیم

فی سان تھی۔

(مُنِیْم) برون مکرم و معظم اسم مفعول تھی تام تما کان چوندا تھی

تَبَلۃ الحب یعنی عشق ہنکی دلیل کہ عقل کر پیدہ ہوا تھی۔

(لَمۡ یُقَلِّد) مضارع محمول منفی لم یسان منہی تھی قدیر کان قدیر

اُماشنی جا قیدی تھی چلے اُتلا دیوہ صوفی تھی۔

(مَکْبُول) قیدی بندہ کیل قید کرٹ بندہ کہنہ کی رکٹ

مطلب تہ اند اهو فراق پر گرفتار کیل قیدی آہنا جو منہی تھی

لاء کو دیلو باواہ و سیلو کو تہ تھی منہی حلات قابل رحم تھی

وَمَا سَعَادٌ غِلَّةُ الْبَيْنِ اِذْ حَلَّتْ

پڑھتی سعاد دینھن جدا تھی جی بھرن وقت لائی و تھی

الَا اَعَنَ غَضِیْضُ الظَّرْفِ مَکْحُولٌ

مک (مثل) ہر تھی ہیث نگاہ کرٹ واری سر ہکین اکیر سا

(مَا) ناقیہ تھی سعاد پنهین متعلقات سمیت مبتدا تھی

(الَا اَعَنَ) استنساہ مستثنیٰ سمیت الجہی خبر تھی مبالغہ لایعنی

موصوف جو مٹی منہ کو و صفات جیسے کلا لئی و اُتان جی صورت پر

هَيْفَاءُ مُقْبِلَةٌ عَجْرَاءُ مُدْبِرَةٌ

سنهي چيلو واري آهي سامهون اچي دنت تلهين ڏين واري آهي پٺڀري واري

لَا يَشْتَكِي قَصْرُ مِنْهَا وَلَا طَوْلُ

نه ڪا ٿڪي نه ڊي هن جي قد جي منڍ نه ڊي نه ڪا نه ڪا نه ڊي

(هَيْفَاءُ) خبر آهي مبتدا آهن واري يعني هي هيفاء مؤنث آهي هيندو
سنهي چيلو ڏي پري پٺ واري عورت

عَجْرَاءُ ڊي خبر آهي مبتدا بعد واري عَجْرَاءُ ڏي يعني انساني واري

جي جاءِ مؤنث آهي انجڙ جو يعني ٿاھين ڏن وار واري اھياھ

زالن جو حسن صورت آهي نه چيلو سنهي رانئون تلهيون هن تانھو

عربن ۾ بعضن جون مصوغي گدڙ ٿاھي ڏين تي ٿاھي ڏيکارڻ لاءِ

پڌر ٿيون آهن تنهنڪري عربي ۾ ”عجرا“ چوندا آهن

لَا يَشْتَكِي فعل مضارع مجهول آهي منفي الانبات

(قَصْرُ) نائب فاعل ان جو اھيو جملو فعل مستأنفي آهي

(مِنْهَا) ضمير مجرور راجع سعاد ڏانھن آهي

(وَلَا طَوْلُ) عطف آهي (قَصْرُ) تي لَا يعني جي مھ طوفان مگر

آڌري وٺي آهي واسطي تاڪيد نفي جي

پهرين مصرع ۾ هنجو بدن جو مور وياي ٿول ۽ منھڙائي ۾ بيان
ڪئي وئي آهي

ٻي مصرع ۾ هن جي قد و قامت جو اعتدال بيان ڪيو ويو آهي

تَجَلَّوْا عَوَارِضَ ذِي ظَلَمٍ اِذَا اِنْتَسَمَتْ

تجلی کرے عوارض کی وقت ظلم کی جب ہنسی کرتی

كَأَنَّهُ مِنْهَلٌ بِالرَّاحِ مَعْلُولٌ

گویا کہ چشموں آہی سانہ شراب و معشر سے شراب میل آہی

تَجَلَّوْا (مضارع مؤنث فاعل آخر آہی ضمیر مستتر راجع محمد و ج ذالھن آہی۔

عَوَارِض (جمع آہی عارضہ جو آہی سانبھو اکیاں دندہ اندھا جیہ کی کل وقت ظاہر ہیندا آہن۔

ذِي ظَلَمٍ (ظلم ظوی جی زبرد سان آہی نہ پیش سان دستان پیش سان پڑھی۔

محبوب کی ظالم ظلم وار دینا ہد) دندہ جی سفیدی۔ صفائی مرقی و نگہ جمعہ کی چٹو آہی ظلم ظی جی زبرد سان

(مِنْهَلٌ) مہم آہی..... زبرد سانہ چشموں) جاء پائی پین پی

(بِالرَّاحِ) راح شراب) بار مجھ سے متعلق آہی معلول سان۔

مَعْلُول (اسم مفعول آہی علّ کان علی معنی پی دفعی دوعہ مری پائی پین تھل چٹو آہی پھرین دفعی پائی پین کی

اُن جو قاعدہ آہی ہک دفعی پائی پین کھن مٹی مری پی دفعی دوعہ مری پائی پین آہن پھرین دفعی کی تھل پی دفعی کی عیوب ہد

فائدہ) یاد رکوتہ شعر اکثری مجازی معناؤں کما یا استعمال آہی شہوت استعمال تین تین گل و بلبل تیر و کھن

راح مانہ شراب شراب آہی

مسند پر غیر سرور و صبور و عجز و غرور و سب ساعہ جا
 اور ازیں دستیہوں آہن حقیقہ معشوق راہ آہن
 نہ راجہ نہ تیر و مہو بی مراد آہن نہ اُمّ الحساب شراب

(۵) شَجَتْ بِزِي شَبِيرٍ مِّنْ مَّاءِ حَيَّةٍ

موتیر کا پانی سے شجر کی طرح پانی سے پانی سے پانی سے

صَافٍ بِأَبْطَحِ أَضْحَىٰ وَهُوَ مَشْمُولٌ

صاف پانی سے آہن کی طرح پانی سے پانی سے پانی سے

(شجّت) ماسک کے پانی سے پانی سے پانی سے پانی سے

راجہ دانی آہن چوہہ راجہ موش سہا آہن معنی مراد پانی سے

گداٹ حیث شریف روح افراہی پانی سے پانی سے پانی سے

(شبیہ) صاف پانی سے پانی سے پانی سے پانی سے

معنی پانی سے پانی سے پانی سے پانی سے

ر محبہ اسم طریقی جاء و ر معرفت ندی سے پانی سے

س بادہ صاف پانی سے پانی سے پانی سے پانی سے

(أبطح) ویکری ندی صاف پانی سے پانی سے پانی سے

پانی سے پانی سے پانی سے پانی سے پانی سے

طہارہ بالوہ وادی ہو آہن مدحہ سر پانی سے پانی سے

(اصحی) صبح ہی وہاں وریل صہر ابی اجاد صبح ہی گری پانی سے

(مشمول) صہنکی ولاء شمال حوئل یعنی اُتر ہی ہوا سانا

تذ و تیل ہی۔ اہی سب۔ معنوں آہن پانی سے پانی سے

آہن اجان نہ پانی سے پانی سے پانی سے پانی سے

پانی سے پانی سے پانی سے پانی سے پانی سے

درمانہ محسنہ) جي ڊمڪال هوي معنيٰ سنا رهن ڪئي آهي سڌي
 (سنان، نڌاڻي) مگر اڻڻن بابتان قوت تحفته اهي رهن ڪنهن
 مسند هوندي ڏو يا چنبره ڏو مالو هو جو مسندي وڌا هي سنان
 (هن ڏاهر لهند، ڪن آهي) ه ٿي سنان، لهري معنيٰ وڌا
 وڌيڪ (وڌا سڌي) ناهي نڌاڻي آهي۔

تَقِي الرِّيحَ الْقُدِّيَّ عَنْهُ وَأَفْرَطَهُ

تأثيره ڏاهر وار ڪنهن ڪنهن جي ڏو ڪنهن ڏو ڪنهن

مِنْ صَوْبِ سَارِيَةٍ يَبْضُ يَغَالِيلُ

ڪنهن ڪنهن جي اڃن ڏو ڪنهن وارن مسند
 (صوب) فعل مضارع معلوم رواج واعل اهو افعلي معقول
 ان جو افعلي اهو سنهان ڪنهن ڪنهن جي يا ٿي ڏو ڪنهن
 (افرطه) ماضي معلوم ماضي افعلي ڪنهن ڪنهن ڏو ڪنهن
 جي صوب ڏاهر متصل اهي سان معقول آهي مقدم اهو راجع ماءُ
 ڏاهر۔

(بض) فاعل اهو ڏو ڪنهن۔

(صوب) زور ڏاهر ڪنهن ڪنهن۔ صوب ڏاهر ڏو ڪنهن

(ساريت) اهو ڪنهن جي راجع ڏو ڪنهن ڏو ڪنهن

وڌيڪ ڪنهن جي راجع ڏو ڪنهن

(ويعاليل) جمع اهي معلوم ڏو ڪنهن ڏو ڪنهن ڏو ڪنهن

(٨) لَكِنِّيهَا خُلَّةٌ قَدْ سَيْطَ مِنْ دَمِهَا

سراها اشراف من و احموسه اهل جبرئیل علیهم السلام

فَجَعَلَ وَوَلَعٌ وَإِخْلَافٌ وَتَبْدِيلٌ

ذکونہ سبیلہ و لا یجوز فیہ الی غیر ذلک

دستگاه ادبی جمعی از نویسندگان و نویسندگان ادبی

— 5 —

(رَحْمَتِ دَمَهَا) هاشمید بخور و راحم آبی بخورند مدد کوی دهن

فَجَعَلَ دَوْلَتَهُمْ وَأَعْلَافَهُمْ وَنَمَدَ لِي حَيَاتِهِ بِاسْمِ عَلِيٍّ زَمَنِ نَعْلٍ

مدد کو رہا۔ فتح علی معاً د کوئٹہ و سرحد تشریف۔

روایع کوثر چوٹ سے سیکٹس مہر دیارٹ ۔

(احلاف) وعا۱لاجلو صرٹ۔

شبهه بل، کالجیہ و متاسفانہ فارکوش۔

صاحب اسنادی سارح قصیدہء حب نہ خور و غافل

کتاب کا نام: کتبہ امیر محمد بن عبد الرحمن بن عبد الوہاب

۱۸۸۱

قوله: **وَمِنْهُمْ مَّنْ يَّجْعَلُ الْوَقْعَ الْكَبِيرَ حَبِيبًا** وَمِنْهُمْ مَّنْ يَّجْعَلُ الْوَقْعَ الْكَبِيرَ حَبِيبًا

[illegible]

مجلس اول

عنه في ايدان ادرى مني اقبلي ابي من يتلصص به منقذ من شيت ذكرها لاسما بحيت

پروسی جو اسم کام بی لو دیں حوسم پر غبار مری و جی لو۔

حاجیوں و صفائی و دلیں کی دروس سبائی کو کار کیا ہی تو رہا جس کی وجہ سے

و دوستی باید از روی بی

بضم و اسو حسی آئند دل :
ممنوع اند خود را کسر قناد

(ع) ساکون له یسرها و یجده نفسا

(۹) فَمَا تَدُّ وَمُعَىٰ حَالٍ تَكُونُ بِهَا

دو و نه : فرار و بی سمانتی عصری حال بهی قائم

کَمَا تَلَوْنَ فِيْ اَنْوَابِهَا غَوْلٌ

کما تلون : رنگ کرید ، منجمله صومعه لباس نکشی عیال بیابانی

(کَمَا) بی سینه : مانا بقدر فعل مضارع فی دامن بی

(تَلَوْنَ) فعل مضارع فاعل انحر و ضمیر بی راجع سعادت ذل

دلیل (موسوی) تَلَوْنَ بها صفت

(کَمَا تَلَوْنَ) مانا مصدری آتی تَلَوْنَ فعل مضارع مصل و تَلَوْنَ

آتی هیئت بی قیاب تو فعل جزی کریم بی آتی فاعل انحر و غول آتی

(اَنْوَابِهَا) ضمیر ها انحر و راجع آتی غول فاعل مؤخره انحر و حیث

صوبه علامه مزید

(غَوْلٌ) بی بیشتن سبب : عیال بی خیال و مکر و قسم و جن

حو آتی جو سر بی نام و ر هت و آتی جمله رنگ بی صورت سبب

مانش کبد حمار لا طاهر تید و آتی : کبش من عتوت کتبه

مصل بلو کتبه کاروت کتبه گار هو کتبه تَلَوْنَ

به حار تَلَوْنَ فارسی انکی غول بیابانی چوید آتی

وَلَا تُمْسِكْ بِالْعُرَّةِ الَّتِي زَعَمْتَ

۱۱) نہ پکڑو اس رسی سے جس کا تم نے کہا کہ اس سے پکڑ لو۔

إِلَّا كَمَا تُمْسِكُ الْمَاءَ الْعَرَائِيلُ

مگر جیسو پکڑو پانی کی طرح۔

۱۲) وَلَا تُمْسِكْ بِالْعُرَّةِ الَّتِي زَعَمْتَ (نہ پکڑو اس رسی سے جس کا تم نے کہا کہ اس سے پکڑ لو۔)

۱۳) راجع مذکورہ رسی سے کہ جس سے پکڑ لو۔

۱۴) نہ پکڑو اس رسی سے جس کا تم نے کہا کہ اس سے پکڑ لو۔

۱۵) نہ پکڑو اس رسی سے جس کا تم نے کہا کہ اس سے پکڑ لو۔

۱۶) رسی سے پکڑو جس کا تم نے کہا کہ اس سے پکڑ لو۔

۱۷) نہ پکڑو اس رسی سے جس کا تم نے کہا کہ اس سے پکڑ لو۔

۱۸) نہ پکڑو اس رسی سے جس کا تم نے کہا کہ اس سے پکڑ لو۔

۱۹) نہ پکڑو اس رسی سے جس کا تم نے کہا کہ اس سے پکڑ لو۔

۲۰) نہ پکڑو اس رسی سے جس کا تم نے کہا کہ اس سے پکڑ لو۔

۲۱) نہ پکڑو اس رسی سے جس کا تم نے کہا کہ اس سے پکڑ لو۔

۲۲) نہ پکڑو اس رسی سے جس کا تم نے کہا کہ اس سے پکڑ لو۔

۲۳) نہ پکڑو اس رسی سے جس کا تم نے کہا کہ اس سے پکڑ لو۔

۲۴) نہ پکڑو اس رسی سے جس کا تم نے کہا کہ اس سے پکڑ لو۔

۲۵) نہ پکڑو اس رسی سے جس کا تم نے کہا کہ اس سے پکڑ لو۔

۲۶) نہ پکڑو اس رسی سے جس کا تم نے کہا کہ اس سے پکڑ لو۔

۲۷) نہ پکڑو اس رسی سے جس کا تم نے کہا کہ اس سے پکڑ لو۔

فَدْرَ بَرَنْتَ، وِعر مَضَارِعَ لَا مَاهِدَسَاڤ پَرِيوټ تَاښْدَ ^{مَهَلَتَه}
 سَاڤ گَاڤِ حَطَابِ جَوْمِ مَعُولِ مَقْدَمِ مَاحُو "مَامِب" وَا
 وَعِدَتْ "مَاعِل" اَن حَا آهِن -

(الْأَمَانِيَّ) جَمْعُ أَمْنِيَّةٍ حَوَائِي حَالِي سِذَوْنٍ وَاهِيَا
 حِيَالِ جَيْكِي سَاڤ دَل مِر لُصُو رُحْرِي -

(الْأَحْلَامُ) جَمْعُ أَحْنِي حَلْمِ حَوَّ "وَحِي دِيَسَرِ سَاڤ مَر لِيَانِ حَوَّ"
 جِيكِي السَّانِدُ مَرْدَسِي. اَيَّ هَكَ جَهْرَاڤِي سَادِ پَرِي اَعْتِبَارِ
 آهَتِ قَرَنِ فَعَطْ هِيَّ اَيَّ حَوَّ مِي مَلِ پَرِ آهِن مَه حَا گَمْدِي

كَانَتْ مَوَاعِيْدُ عُرُقُوتٍ لَهَا مَثَلٌ

آهِن دَعْدَا عُرُقُوتِ حَا مَسَالِ اَو سَطِي اَن جِي

وَمَا مَوَاعِيْدُ هَا إِلَّا الْأَبَاطِيلُ

آهِن دَعْدَا اَن جَا مَكْرُ بَطْنِ دَسَدِ

هِن سَعَرِ قَلْبِ تَسْبِيحِ حَوَّ اَيَّ دَرِ اَصْلِ وَعْدِ سَعَادِ هِي جِي

مَحْمُودِ جَامِلِ وَعْدَا عُرُقُوتِ بَا طَلِ آهِن مَكْرُ هِي مَسَالِ هِي جِي

اَو سَطِي مَثَلِ مَرِ كِي مَسَالِ تَاوُ دَوَّ اَيَّ يَعْنِي وَعْدِ سَعَرِ دَوَّ مَلِ

وَعْدِي سَعَادِ جِي بِي بِيَادِ آهِن

عُرُقُوتِ، عَمَّاوِي پَسْتِ سَاڤَا دَوَّ شَخْصِ حَوَّ هِي حَوَّ عَرَبِ مَرِ

خَلَا فِي مَهَانِ مَشْهُورِ وِعر وِي هَوَّ اَخَاڤِ بَاښِ اَلْوَرِي آهِن

حَتَّى هَادِمِ حَوَّ مِيَاوِ بَسْتِ سَحْبَا حَوَّ قَصْدِ سَاڤَا -

د مَوَّاعِدُ) جمع آهي ميعاد و مصاف عرقون دانه
اسم آهي کاسه فعل باقصر جو

(لَهَا مِنْ) عملو اسم خبر في خبر الهي

رَوَّعَ مَوَّاعِدُهَا ما باقصر آهي موعيد ها ميندا
مصاف ها دانه

الَا (بَاطِلٌ) خبر مسند آهي

أَرْجُو وَأُمِّلُ أَنْ تَذُنُوا مَوَدَّتَهَا

اميد نو رکاب و آسرو نو دکان به و مجھو تسدي در اي وقت

وَمَا خَالُ لَدَيْنَا مِنْكَ تَنْوِيلٌ

پر سو بابين به واسطی اساعی نوکان عطا پر محسن نهدی

(وَأُمِّلُ) همراگان بوجوالی مجھو پیش سام صارع همگان بالنفس
امیل یا مل مل مجھو امر یا امر امرو

تَذُنُوا مَوَدَّتَهَا دکاند نو دکان عھر و دھاید عوا رفت
و مجھو و نیز دکان دنیا به انجیکر عا هشی نو جو آخرت کان ما
و عھری آھی

(وَمَا خَالُ) ما باقیه آھی احوال صی جو متکلم بالنفس آھی
عھر و احوال حاد عاف کان مگر عھر و در این جو بی تیم
جی بوئی پر برسان پر ره بو آھی ہی به برسان عرو ی آھی
احال بحال خیالاً عوال کرک

د مٹک اکاف ہی سر سر سانی د طار آھی نہ مع وقت کی ہر
کی الباق جود آھی

(تسویل) ہر سر سر سر اولیہ المال ای اعطیہ نوال الھی
ماں ہر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر

(امل) الھی املہ کی حشودہ ہر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر
ہوند و آھی ہر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر

جٹیہ آھی ہر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر
چشو آھی ہر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر

ڈاھن مائل قندیل پیر دہر ہر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر
ہر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر

مگر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر
مگر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر

دھی سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر
الاعناق النجیات المراسیل

مگر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر
(امسیت) فعل ماضی ماضی ماضی ماضی ماضی ماضی ماضی ماضی ماضی ماضی

ہی خلاف سام ہی ویت کی حشودہ ہر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر
(بیلغ) فعل مضارع ہر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر

صفت سبب مفعول انہ صمد ہر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر
سعادت ڈاھن

(عتاق) جمع بھی عتیق جو ہر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر سر

بہارِ محراب
بہارِ محراب

پھر یوں درجہ لپسائے جو مستح آہی ہو کہ بیوں نصیح چوتوں
نصیح بھوک غسل۔

۴۔ میرزا یحییٰ خان

۱۷۷۷
(طامس / آئل - دھوپ - مہو و پل -
ارضہا) عرصہ عین جی پینر ادا طوسس - سعدی -

و علامہ مع آھی علم جوں سہ تہوں علامہوں ۔
مطلب تہ ہی دہی ہری کی دہڑ بید کرٹا پارینا ہی جو سچی نگہ
... وہی پر کس عی یارب و ناب رہی گھر سو مہی پر اہری ہوش
واری آھی جو گم سہل رسماں پیچھا رہی گویا وہب کر ہی ۔

نَزَمِي النَّجَادَ بِعَيْنِي مُفْرَدٍ لَهَقَ

إِذَا تَوَقَّعْتَ الْخَيْرَ وَالْمَيْلَ

حصص وید و ری تا با حیل و چاره گشایا در عرب جا

رتھ می لنجاد) بماء جمع آئی بعد دو مٹاھوں میں مٹاھان
 دڑا حمل جاناواری جا کہ نسجہ پر مرغی خوب آئی عورت
 یہی سہا کر جائنشان میں بھی گم تھی ویاہین
 (مُفَرَّد) حمل ہو دو گو (سَدَّ) حیوانوں کی مٹاھوں سے کارکندا آھیں
 نسجہ جو نظر تمام کاوسدو آھیں
 (دَلَّع) اچھوٹک جی صحت آھ مفرد جی -

(توقدت) دعل ماضي مؤنث آهي فاعل ان جو حران والميل
(وقود) - ماه جو سرڻ ڀڳو مڻي کان پني وڃڻ کي چئبو آهي
(حران) جمع آهي حرر جو تحت رهن يا پهار ۽ ويسا -
(میل) جمع آهي ميلاد جو ذرا دار ۽ جا -

(۱۷) ضخم مقلد هافعم مقيد ها

نحو آهي کانو ان جو ميسر آهر سار ان جي
في خلقها عن بنات الفحل تفضيل

مجهول مؤنث اعبي عنا جنس منهي يعني ڏاڍن کان زياده فصل آهي

اضخم، ضخيم بلهه، وڏو ۽ غير مقدم آهي
مقلد ها، مستند امودر آهي مقيد ها گجي ان جي جاءِ ولائڪه
يعني گاتي بند ٿي -

فعل يربث افعل الاناء پڻ باعربا ڏو کي دل ٿي فعل الاناء
يعني بربل مصوبه عضوبه وارو آهي

(مقيد) جاء ڏاڻ ٻڌ ٿي يعني پيدا ٿي ٿلا ٿي مزيد کان اسم
ظرف آهي تاب جي اسم مفعول جي ورت تي ايندو آهي - ڪا هو
المظهر في علم الصيغه -

(في خلفها) طرف مسدوف جو مقدم آهي تفصيل ان جي
معنيٰ امودر -

(خلق) خمار موهان، خطر پيدايش کي چئبو آهي جي جي
پيتن ساند -

مطلب یہ فہم اے مسئلہ آہی صاحب استعارہ ارجہ صمدہ
جو فقط ویزو لکھواہی تہ اہاد آہی اصل آہی و ہواہی ملتا
جسب بات پر عزت فرہ آہی غیر جنسہ غیر قوم ہی کتاہی
ان پر گریل کتاہی آہی ، شاید ہن سببہ جری تہ اہیا محازی
معنی سمجھتی پرسول آہی حقیقی معنی آہوا تو یہ غیر حال ہی
بہت مان سمجھتی مشکک آہی مگر بن خاں پر ہن کتاہی
جو حل و اصل صورت ہن طرح نکس آہی

تہ ہکر و آن بھیذی فی وینو الی ماں گور و سہا وینو
بیور و عور اب ماں گور و سید انو ابہ ہی گور انساہا پر ویزو
سنگا و ماء انھنی سیدین پتاہی ہی ہی یور انھن گور و سہا
ہکر و سہنی ماء تی وینو ۔ حالانکہ اہہ ہی پستی ہی ہی
نہن ماں گوری سیدانی اہا گوری اہاد آہی حکر کا ساعر
ہی مدوح پر بیت پر مدحور آہی تو ہن س کوہن یاثرن ماں
ہکر و آہی فی ان خود ہن ہکی پتاہی و اہو ساگو ہو ماں
باہر آہی ۔ پریو گور و حاواں جو آہی جوہر و حویلا آہیں اہو
ساگو ہن جو ماں و ماں پر آہی چونہ ماء حویلا آہیں
ہن جو حل فارسی پر ہکر ہی ساعر ہن طر کا ہو آہی
سہ لغوی جفت سند نار حتر ہو آہیں

اسند پند الہ و اشتر نر سہ

نہن ناماد خود جمع حویلا سند

در آمد نافعہ کعب حسنه

فائدہ آہر و مثال جو ہکر و سوال مسئلہ ہی صورت

گجھارت طهره ۱۰۰ ۱۰۰ ۱۰۰ ۱۰۰ ۱۰۰ ۱۰۰ ۱۰۰ ۱۰۰ ۱۰۰ ۱۰۰
 شخصی اسرار رفت بر داندسی مال وارت دود و دانت یکی عم رکمل
 و اسلر غم و اسلر حال ۱۰ ای موی آقاں چه دود و دانت
 هجو جواب و ی صاحب هر یونی حی فتوی فعه مطوق
 پر ذمل آهی حصتی سود هی مدیعو و ساوی ای بیازی پر
 دسی هفی سیانکه لکت ۱۰ دیکه مکتوب و مرور و آهی

يَمِينِي الْقِرَادُ عَلَيْهَا تَمُوزِلَقَةُ

تو هلی چیز مئی آن هی نوع ترک ای جیدی حضرت کی
 مِنْهَا لَبَانٌ وَ اقْرَابٌ زَهَائِلُ

کلبان آن حی و سایی پر و سالیان حاجی کسای جیکما آهن

(یَمِينِي الْقِرَادُ) فعل فاعل مسرور و آهی

(قِرَادُ) فاعل یمنی و سالیان چیز جی و دیوان کی جی و آهی
 حیوان و انسان کی

(يَزْلَقَةُ) فعل مضارع تالی مرید رلق کان معصا ترک
 کرکشی هو و هیرم صل ان ساراجع و زلزل و مفعول
 ان هو و قدام آهی فاعل ان حواله و اقرب آهی

(مِنْهَا) مفعول بعد ای و صبرها و راجع با فقه قنیت
 طایر بحر و معنی آهی یزلق سالیان

و لَبَانٌ ل حور و سالیان حاد و دیوان حی

(وَ اقْرَابٌ) جمع آهی و سالیان و سالیان با سالیان

اوپيل مصبوط شئي. سمعنا ان جو وقت کي نه اچھڻي
دٻيله چوڻا آھي۔

اينائي (اڻوس) جي معنيٰ سڙ، سمجھڻ، پر مهلڪي شئي آھي۔
صلاح الزهر، پاسل ٿيڻ کي چئجي ٿو۔ ايتائت الزهر، منايد
اصطلاح جي نالو ڪنهن شئي جو آھي جنهن مان مصبوط
ٿاڍا ٿيندا وڻن ۾ اسدا آھي۔

كَانَ مَا قَابَ عَيْنِيهَا وَمَذْ بَحْهَا

گوياء مفاصلو اکس ڪاڍي ڇاڇو ڪھڻ ٿاڻين
مِنْ خَطْمِهَا وَمِنْ اللَّحْيَيْنِ بِرَطِيلٍ
گڏ ٻوٽ ۽ چارن جي سڃاڻ ٿي آھي

(قَاب) مقدار۔ انداز۔ مفاصلو ڪنهن شئي جو
(مَذْ بَحْهَا) پاڻي جو مٿي وٺي پاسو ڇاڇو ڪھڻ اُٺ جي
مِنْ خَطْمِهَا وَمِنْ اللَّحْيَيْنِ ۾ مٿي پنهنجي ڇاڻ تي بيان آھي
(خَطْمِهَا) جي رڻو سڻاڻ ڇاڻوڻ جي لڪير منهن جو ساڻو
پاسو جنهن کي ورسي ۾ رڻو ۽ سڏي ۾ ٻوٽ چوڻا آھي۔
لَحْيَيْنِ، تنهنجو آھي لجه جو چارن وٺي ڇيٽي ڏانڊن جي
اڻوٽ ڦٽڻ واري ھڏي۔

(رَطِيلٍ) ب جي رڻو سڻاڻ ڇاڻوڻ جي لڪير يا ھون جي
(كَانَ مَا قَابَ عَيْنِيهَا) قَاب عينا ۾ منهن جو مٿو وٺي
سڻاڻ اسم اُٺ جو۔ رَطِيلٍ ڇاڻوڻ جي۔

الْمَخْوُة) فعل مضارع معني لمرساها على نحو ما مل آهي
 (الْحَالِيل) جمع آهي اصيل جو نسل خاص وراج يا آلت حوس وراج
 مطلباً ته هن بيت یرڈ اچي هي پچر هي تعريف عرباؤنه پچ
 ان مو ورن سان ڈاڊو گنيل آهي مثل ڳاري کجھو جي آهي
 هودقت ڏنکي پھري ٿو ڏس تي هي تي۔ جيئن طاف و مست
 اُن حوقا عدا و آهي ڇو ٿاڻ هي سو و احسان ڏهن جي ڪري
 ڪو نقصان ياد لائي هئي اوه کي ڪانه پھتي آهي ڇو ٿاڻ سو آهي

(۲۶) قنّوَاءُ فِي حُرَيْتِهَا لِبَصِيرِهَا

عقله پامير آهي ڏس ڪن ان جا واسطي ڏاڍا ڏس ٿو

عَتَقَ مَبِينٌ وَفِي الْخَدَيْنِ تَسْمِيلٌ

سھڻائي ظاهر آهي اڃا پوءِ مڪمل آهي سھڻو سھڻو

(قنّوَاءُ) جنھنجا ڪن ڏس ڪا واراھڻ معنيٰ مسند انجو
 (فِي حُرَيْتِهَا) تسميو آهي حرة جو وزن اصابت ۾ جري وٺو۔
 يعني ٻئي ڪن ان جا۔

(لِبَصِيرِهَا) معنيٰ ڏسندڙ ڏاڍا ڏس قابل آھون۔ جيڪو اُن جي
 نمايان ڏس ۾ ظاهر آهي اڃا رڳو ڏس معلق آهي ميسر سان۔

(عَتَقَ مَبِينٌ) مبتدا مؤخر ۽ البصير هاجير مقدم آهي
 (عَتَقَ) عتق ڇڏيو آهي سھڻو ميو جو روي آراد ماھوڊ کي
 هتي الهي سڀ معنائون هنن ٿيون ۽ انهن معنائن جي حقوت اڃا پڪڙ
 صدايق جو لقب عتق ڏنو آهي۔

(في الخدين) مينو آهي جدا جو معنا گل جي۔

نسھيل (بري) نساڻي سوڌ آهي۔ نسھيل مبتدا مؤخر آهي
في الخدين الهيي خبر مقدمہ۔

تَخَذِي عَلَى سِرَاتٍ وَهِيَ رَاحَةٌ

غبار دور جي سسهيون سگر جي گھيرڻ آھن اڳس آھن کي

ذَوَائِلِ مَسْهُنِ الْأَرْضِ خَلِيلٌ

هي آھن سسهيون واري وانگي پھڻ ھي جو رات يا بعد نيم جو سحر پراي آھي

(تخذی) فعل مضارع مؤنہ۔ آھي فاعل اھو ھي صدر جامع مافر

ذالھن آھي۔

(خدي) هڪڙو نوع مبتدا آھي جو د ڊرو عام لکوجھي

سندھي ۾ ٿور جيوند آھن۔

(يسرات) جمع آھي يسرة جو سسهيون ٿڳون۔ جنھن ۾ چوڻ

چوڻي ھون ٿڳون سسهيون ٿينديون آھن۔ اھو ڊھڻ ۾ نڪو

ٿيندو ھيٺ ھرڻ باھڙو۔

(وہي) (راحۃ) الھو جملہ حالہ ھو آھي

(ذوائل) جمع آھي داليل جو ذيل جي معنيٰ ڀر وٺڻ ڪنھن شئي

دور ڪو ماڻھو ھيٺ سسھن ٿيڻ لڳي نہ ذوال ڄڻو آھي۔

(مَسْهُنُ الْأَرْضِ) مس جي معنيٰ ڊھڻ سڻي کي ڊھڻ

ھڻ لڳائڻ) مبتدا مضاف آھي صبر ھڻ جو راجھ آھي

يسرات ذالھن۔

مصر (جمع) آهي اسم جو جمع آهي معنی مصراتہ۔
 مصر (مصر) آهي اسم جو جمع آهي معنی مصراتہ۔
 مصر (مصر) آهي اسم جو جمع آهي معنی مصراتہ۔
 مصر (مصر) آهي اسم جو جمع آهي معنی مصراتہ۔
 مصر (مصر) آهي اسم جو جمع آهي معنی مصراتہ۔
 مصر (مصر) آهي اسم جو جمع آهي معنی مصراتہ۔
 مصر (مصر) آهي اسم جو جمع آهي معنی مصراتہ۔
 مصر (مصر) آهي اسم جو جمع آهي معنی مصراتہ۔
 مصر (مصر) آهي اسم جو جمع آهي معنی مصراتہ۔
 مصر (مصر) آهي اسم جو جمع آهي معنی مصراتہ۔

سَمَرُ الْعِمَايَاتِ يَتَرَكُنُ الْحَمْرَ نِيْمًا

لَمْ يَقْهِن رُءُوسُ الْاَكْمِ تَنْعِيلٌ

مصر (مصر) آهي اسم جو جمع آهي معنی مصراتہ۔

مصر (مصر) آهي اسم جو جمع آهي معنی مصراتہ۔

مصر (مصر) آهي اسم جو جمع آهي معنی مصراتہ۔

مصر (مصر) آهي اسم جو جمع آهي معنی مصراتہ۔

مصر (مصر) آهي اسم جو جمع آهي معنی مصراتہ۔

مصر (مصر) آهي اسم جو جمع آهي معنی مصراتہ۔

مصر (مصر) آهي اسم جو جمع آهي معنی مصراتہ۔

مصر (مصر) آهي اسم جو جمع آهي معنی مصراتہ۔

مصر (مصر) آهي اسم جو جمع آهي معنی مصراتہ۔

مصر (مصر) آهي اسم جو جمع آهي معنی مصراتہ۔

کی طاہر کن بیوں، جس کو کہہ دو، یہی مادیہ، اس دہل
 حشو آھی، اس دہل، یہی قادیان، یہی قادیان، یہی قادیان
 کھڑا، یہی قادیان، یہی قادیان، یہی قادیان، یہی قادیان
 مادیہ، یہی قادیان، یہی قادیان، یہی قادیان، یہی قادیان
 یہی قادیان، یہی قادیان، یہی قادیان، یہی قادیان، یہی قادیان

وَقَالَ لِلْقَوْمِ خَادِيَهُمْ وَقَدْ جَعَلْتُ
 وَرَقُ الْجَنَادِ بِرُكُضِ الْحَصْرِ قِيلُوا

سب مکر - یہی قادیان، یہی قادیان، یہی قادیان، یہی قادیان، یہی قادیان

(خادیہم) خادیہم اسم فاعل آھی، اس کا معنی خادیہم، یہی قادیان، یہی قادیان
 اولیٰ سیان قادیان کی ہلاکت، یہی قادیان، یہی قادیان، یہی قادیان، یہی قادیان
 (وقد جعلت) فعل ماضی معلوم و روی الجناد بفاعل نحو
 (ورق) جمع آھی، درفی ہو سناورنگ، کھڑا، مائل، حشر
 کھڑا، یہی قادیان، یہی قادیان، یہی قادیان، یہی قادیان، یہی قادیان
 (الجناد) جمع آھی، یہی قادیان، یہی قادیان، یہی قادیان، یہی قادیان، یہی قادیان
 (یرکضون) مضارع آھی، کھڑا، یہی قادیان، یہی قادیان، یہی قادیان، یہی قادیان
 (قیلوا) یہی قادیان، یہی قادیان، یہی قادیان، یہی قادیان، یہی قادیان
 چنبو آھی

(قیلوا) امر آھی، یہی قادیان، یہی قادیان، یہی قادیان، یہی قادیان، یہی قادیان
 آج کھڑا، یہی قادیان، یہی قادیان، یہی قادیان، یہی قادیان، یہی قادیان

کرت کی گندہ گاف سب دندا هو هو دندا هو معلول آهه آهه
 قال حوبی فاعلم سبب آهه جماعت کی جو جلاو هائی ای مانوس
 آرام و نو جو نه آهه آهه آهه آهه آهه آهه آهه آهه
 یس سبب آهه کی رنه هی هسان منی فی سنی حاء باکولس

شد النهار ذرا عا عیط نصف

دست سبب آهه گر می هی مثل باهس ای حوبی حوبی

قامت فجا و بها نكد مشکیل

فی سنی ر و نو آهه آهه آهه آهه آهه آهه آهه آهه

(شد النهار) وقت سبب آهه آهه آهه آهه آهه آهه آهه آهه

ظرف بر مان آهه منعلی فملوا سبب

(ذرا عا) سبب آهه ذراع جوبارو کر فی سنی حوبی کان

هت هی در میای اگر هی حوبی قایع لمائی

(عسطل) حوبی سبب دگی گردن واری صورت

(نصف) آهه سبب آهه آهه آهه آهه آهه آهه آهه

نول سبب آهه آهه آهه آهه آهه آهه آهه آهه

تیهن آهه آهه آهه آهه آهه آهه آهه آهه

(قامت)

(فجا و بها)

(نكد) سبب آهه سبب آهه آهه آهه آهه آهه آهه آهه

میری و باهس

(د ساکلی) جمع اټک منکار جو اهارال جهن ته ټټا اولاد وڃايا
 هډو صفت آهي بلڪه هي -
 هٿ مٿ کي دگاو کاري اوت دڙي مٿا ذريعا غا غا غا غا
 نه رانه هي ويهي - يعني ڏاڍي هي کي هلڻ ۽ پهرڻ جي ڏرڻ ڏرڻ
 اه و تڪرو والهاڻه - مٿان سان هو جهڙو روڻا پڻ
 وارن رالن جو هي -

نَوَاحِي رِخْوَةِ الضَّبْعَيْنِ لَيْسَ لَهَا ^(۳۳)

لَمَّا نَعِيَ بِكَ رِهَا النَّاعُونَ مَعْقُولٌ

نواحي رخوة الضبعين ليس لها لما نعي بك رها الناعون معقول

(نواحي) صعو مبالغه هو آهي صفت آهي مٿل جي مٿن وچ
 کان نوحه ڏيکڻ ۽ مٿن جي سان مانجه ڪڍڻ واري هون
 (رخوة) رهي ڀر ڀڄڻ جي سڪون ٿيڻا مرهه -
 (الضبعين) نه ڏيو آهي سمج ڇو مر ڇو مر ڇو مر ڇو مر
 بالهر جو اهو تڪر جو موت ۽ گهڻي جي وڃڻ آهي -

(وغي)

(بكر) جي ر بر سان هر ٻيو اولاد پوئو مٿا هي ياد ڏي
 (الناعون) جمع آهي ناعي جو - موت جي خبر ڏيڻ وارو ۽ مٿا
 ڪيڏ ڏاڍو -

(معقول) اسم مفعول آهي معام صدمه جي - يعني عقل اسم

حاصل، اگر اس کی طرف واپسی جنہما کے لئے ایشیوں و یورپیوں
سے حاصل کیا جائے۔

تَسْعَى الْوُشَاةُ جَنَابِيهَا وَقَوْلُ

تادور نے کہا کہ جو لوگ اپنے وطن کو دے کر آئے ہیں، ان کو یہ کہنا چاہیے کہ

إِنَّكَ يَا ابْنَ آدَمَ لَمَقْتُولٌ

تجھ کو موت کی آیت انوسلمی جیسا کہ وہ قتل کیو وہی

(تَسْعَى) فعل مضارع آتی دشتاء واء لٹا ہو

(الوُشَاةُ) جمع آتی واسی جو وسیعی معنی دفن خوری کی

جگہ (تَسْعَى) جمع عوام آتی جمع عوامی جو یعنی گمراہ عوام کی

جانب سے (تَسْعَى) جمع عوام آتی جمع عوامی جو یعنی گمراہ عوام کی

جیم ہی مبتدئ سیاسی جو موعظہ جیم ہی رومان رومان جیم ہی

کہیں موعظہ کی گنجائی ہی نہ یا سا ان ماسلوہ و کاومرا آتی

(إِنَّكَ يَا ابْنَ آدَمَ لَمَقْتُولٌ) الیہو معلوم ہو لو آتی تو تم کو

انوسلمی کہیں ہی ڈاڈی جو بالو آتی کہیں ہی لیا جو بالو کہیں

مگر عربی پر ڈاڈی ذالہن نسبت کرنا عا آتی۔ میں نا اسکو

علیہ الصلوٰۃ والسلام ورمایو آتی انا الی لا کذب (یا ابْنَ

عبد المطلب۔

مطلب نہ فسادی فتنی ماسلوہ تادور نے اس پاس دیا ہے

وہ مکی سرعلائہ لایہ جو نہ تادور نے یہیں عرصہ ہو مارا ہے یہاں

سے رفیق اگر کوئی لاشد سداہم کہ در راہ حرم باسد حرامی چاہیے

وَقَالَ كُلُّ صِدِّيقٍ كُنْتُ أَمْلُهُ

چو چو هر دو نسبتاً مویکی بهیچ یم مورد اشرف بهیچ مددی کانی فی

لَا إِلَهِيَّكَ إِنِّي عَنْكَ مَشْغُولٌ

نور و لا اله الا تو کی حق تو کی تو کان بری بیا ابراهیم

د' اَمْلُهُ) امل نامل کان صیغو متکلم مضارع دوا آهی فاعل اُن جو

ضمیر مستتر انا یم مفعول اِن جو ضمیر ماضی راجع صدیق د' اَمْلُهُ

(لَا إِلَهِيَّكَ) لانہی حی اَلْهٰی صیغو متکلم بالضم مضارع معلوم

اَلْهٰی بیدھی کان تون تقبلہ متصل اَلْهٰی ساں تاکید جو واسطی

ع کاں خطاب جو مفعول اُن جو اَلْهٰی فاعل ماضی اَمْر و اَمْر

یم مسعول فی وجہ بیفائد اکر کرٹ۔

عَنْكَ مَشْغُولٌ) تو کان مصروف اَہْیَاں پیہی کمن یم

مشفول اَہْیَاں نہنی مدد لاء واندونہ اَہْیَاں۔

فَقُلْتُ خَلُّوا سَبِيلِي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا

نور جیہ عرب۔ دل تو ارہی رہتو مفعول کوئی مراد هان جو

فَكُلُّ مَا قَدَّرَ الرَّحْمَنُ مَفْعُولٌ

چوہ صکی حد العالی مقدر کیو جو مراد اهو صرہ رہتو اَہْیَاں

(خَلُّوا) امر اَہْیَاں خلی تخلیہ کان حد مدد اراد کرپو۔

(هائى) به عرب گفته اند كه (هائى) با ستم حلقه يدي
چند سانس جدهاى گاهى
(لا ابا لكه) هي همو لو نهادني مور عربى پر ستم و ستم
كه نه من مدح هي واسطى خسته و آهي يعني نه هي و در پير سراف
و صيلت پر كونه آهي - گهتوب كرى و در هي معني پر جهنده
لا و استعمال نه و آهي يعني محمول السب آهي - هي بوش
معني و در هي مناسب آهي چو نه كادني وقت پر مدرك گاهى
آهي هي حياء و در هي آهي نه مدح هي - اهر بطرح هي پر لا اثم لك
چشو آهي و معام در يا مدح هي مد استعمال نه و آهي -

مطلب نه اي پانرو! دوستدارو. مونكي سر و كعبه حلقه
نه آتو سرور عالم صلي الله على عبده و سلم بي حضور
و هي حاضر ثبات - يوم حيدر من منهي قسيت م تقديرو
لكيل هوند و سوسيد و المقدرا لا يتغير والسلام

رو مشرق و رو مغرب و رو

هر چه نصيب است از ان كم نشود

النَّصِيبُ يُصِيبُ وَلَوْ كَانَ تَحْتَ الْجَبَلَيْنِ

كُلُّ شَيْءٍ آتِي وَإِنْ طَالَتْ سَلَامَتُهُ

(۳۸) يَوْمًا عَلَى الْوَحْدَاءِ مَحْمُولٌ

كهش و بهش لاش عومى حاره محمولى كبل شنه

(کُلُّ ابْنِ اِنْسِی) کُل مبتدا آتی مضارع ابن انس مضاف لیه
لا محمول خبر افعلی ہے۔

(اَللّٰہُ حَسْبُکَ) حد یا عفو مت آتی ہے احباب جو دنگو۔ عفو
کن تسمیٰ پر اَللّٰہُ الحَدُّ یا الف لام مضاف آتی ہے موصوفا۔
صفت موصوف آتی ہے۔ تھیں ماں مراد مالوت متین جو
حسار و آبی۔ اٹھی رہا نہ رہے مثالیہ، حلالہ کی دنگوں مہاشو
کسا و انکیا بتا نہ ہوا۔

مطلب بیت ہی معنی ماں طاہر آتی ہے جس کا واسطہ طریقی ہو

اگر صد مانی و گر صد سزار
سراجم مرگست پایاں کار

اَنِبْتُ اَنَّ رَسُوْلَ اللّٰهِ اَوْعَدَنِيْ

خبر من انی و فی آتی ہے عفو رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم ادر کو ذوق ہو مانی

وَالْعُفُوْعُ عِنْدَ رَسُوْلِ اللّٰهِ مَأْمُوْلٌ

مکمل معانی ملتے ہیں و اباب رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم و ادر

(اَنِبْتُ) صبر و متکلم بالذات صبر، ماضی محمول ہے اہو باب
منعذی بن مفعول ذالک لیس و آتی ہے عفو و مفعول اول
صبر متکلم بالذات آتی ہے ہاواں رَسُوْلَ اللّٰهِ اَوْعَدَنِيْ سجدو
قائم مقام بن مفعول بن آتی

(اَوْعَدَنِيْ) فعل ماضی معلوم فاعل جو ہو ہو مستتر رجع آتی رسول اللہ

یہی ہے منکلمہ جیسی باتیں مدغم فی سدا سارا برداشت پر ہو
یعنی ہوگی ہر معترض ہر سناگیر کی بدولت سناہل
جو نہ فی الحقیقہ وہاں تھے کلاہ یا سکاہ کا نہ کئی آہی
اگرچہ دشمنان فتنہ پرداز تھیں کھٹون کوٹوں کا گھیرا ہو
ہلا یوں تھے و بیجا ہی پیدا الہام مرہبا آہں۔

لَقَدْ أَقْوَمُ مَقَامًا لَوْ يَقْوَمُ

تکلفی پسوا اھل انوار میں ہر جانب سے پوری ہو
اَرَى وَالسَّمْعَ مَا لَوْلِي سَمِعَ الْقَبِيلَ

دیکھ لو، دیکھ لو، اب تیرا جہاں پوری ہو، دیکھ لو، دیکھ لو

(لَقَدْ أَقْوَمُ) جواب قسم محذوف ہو آہی (یعنی واللہ لَقَدْ أَقْوَمُ)
(مَقَامًا) موصوفی پر لو یقوم الی آخر، حملو شرطیہ قائم مقام
معنا ہی آہی اہی مرستہ کو مقام جو مال اھو آہی نہ کھنہ سمع
کی سیتیں کویتا قاسمی ہی سرا ذاتی پر صدقہ کرا مطلقہ کری
ہلو کویتا آخر میں فیصلو ہی جوابدار کی بحری پر فیصلہ پڑا
لامہ بھار پور ہی انھی وقت اھمی کھڑی حالت ہی
(لَوْلِي سَمِعَ الْقَبِيلَ) جی بنیاں ویری فعل مضارع نفی سے
والسمع محذوف آہی۔

(القبیل) دائل آہی تنہم یم ث فعلی جو تنوع آہی (لَوْ يَقْوَمُ)
پر لو لسمع پر لو ویری محذوف جو دائل سببی الفضل آہی
ہن بیت کی منزلہ صطرح کری پڑھوۃ معنی واضح ہوئی۔

وَلَقَدْ أَتَوْهُ مَقَامًا يُرِيدُ الْعِزِيلَ فِي ذَلِكَ الْمَقَامِ وَبَرَى
وَسَمِعَ الْعِزِيلَ مَا أَرَى وَاسْمِعَ الظِّلَّ مَوْعِدَ ابْنِي إِهْرَافَةَ

لَظَلَّ يَرْعَدُ إِلَّا أَنْ يَكُونَ لَهُ

نه تيمسره كور و دره منتر بودني د اسطوب حاجي

مِنَ الرَّسُولِ بِأَذْنِ اللَّهِ تَنْوِيلُ

طریقات رسولی جو عیب الصلوٰۃ والسلام سے احکم حد و حد کفریہ

سلطنت صاغر، فی مدہ مدعو و ۹۰۰ دینار بیجا و ساقی ہا اترتے۔

چونکه در این راه های چهره و قوی طاقت و روانی است و هر چه در این راه

کای دکنده و رهی مکی حیدر، (سون لستو) علم و آموختن

بسم الله الرحمن الرحيم

تومرا دل دہدہ دلبری یمن

روبه خویش محمد بن و ستوری ای

صاحبِ قصبہ پروردگار ہوں معنی پرچہ و آہی۔

وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا

وَمَا يَكْنُزُ لَهُمْ فِيهَا خِزْيًا

بِإِجْمَاعٍ

قُرآن شریف ہم آہی ہو جَعَلْنَا اللَّيْلَ لِبَاسًا وَجَعَلْنَا النَّهَارَ

حَتَّىٰ وَضَعْتُ يَمِينِي مَا أَنَا زَعِي

تا بعد از یومین (ہذا) یا نہ خود (برو اسکی بیعت کی) تصور نظر یہ محالوت ہی

فِي كَفِّ ذِي نَقَمَاتٍ قِيلَ الْقِيلُ

منہ ہفت صاحبانہ۔ نہ ہی قول خاتمہ ہو جو پڑھو۔ ہو جو ہو آہی

(یَمِينِ) ساچو ہفت سادو یا سو مند یسار خو۔

وَمَا أَنَا زَعِي مَا مَعِيَ آهِي اذَارِعْ دَسْبَعُوْ مَصَارِعْ مَتَكُم بِالْمَسِ آهِي

(منازعہ) جھڑو جھگڑو یا سراغ کرٹ

ذِي نَقَمَاتٍ (جمع آہی نقمہ جو نوں ہی) رَسَا بَعُو مَبُوو س سَرَا بَعُو

عقوبیت کرٹ

كَافِرِي مَارِثَ ظَالِمِي مَرَاثِبُ۔ فَاسْعُوْ وَادْرِي كِي نُونِي

کرٹ آنحضرت علیہ الصلوٰۃ والسلام ہی نسر عی منسلار ہی

حُكْمٌ بِحَاصِ صِفَتِ آهِي۔ اَللّٰهُ هَالِي حُو نَالُو مَدْفَمِ آهِي بِرِ وَاللّٰهُ

عَبِيْرُ نُوْا نِقَامِ سِدَسِ سَاں آہی۔ پانٹ سبگور عبد القلصہ

جِدِ اِنْعَالِي حِي صَعَلِ سَاں مَصَدِ عَاجِجِ اَحْلَافِ سَاں مَحْلُوْ آہی

قِيلَ الْقِيلُ) حیر کا گالہ سمجھی جمداری ہی جو دی آہی، ہو کی جو دی

آہن سمجھی گالہ گالہ پڑ وعدو وعدو آہی یحبی سبوی پور و آہی

حَسَنٌ هَكَ يٰ شَاعِرُ حُو مَشْهُورٌ قَوْلِ آہی سَا اِذْ قَالَتْ سَدَّ اَمٌ

وَصَدَّ ثَوْمَا۔ فَانِ الْقَوْلُ مَا قَالَتْ هَكَ اَمٌ۔ ذَن اَم نَالُو مَحْمُو

حوا ہی جو یو حیک گالہ جمدام کری ہی تمہکی محو پ قول کرٹ

چوتھ گانہ میرا اہا آتی عبدی عبدی ام شکریا بی۔

لَذَلِكَ أَهْيَبُ عِنْدِي إِذَا كَلِمَةٌ

کدو در کشت در استان جسنو نصیحت و رای هی وون همی و کدو در استان

وَقِيلَ إِنَّكَ مَنشُوبٌ وَمَشْتَوَى

حالانکہ = دوزخ ہی میں آؤ۔ جہنم میں رہو۔ اور ہم آئیں۔ یہی وہ ہے جو خدا کے پاس ہے۔

(لَمَّا أَكَل) اسم استعاره بعد ذاك واسطى على ضمائر جوارها

(الْحَقِيبُ) روبرو رهنیت پر رہنست وارو۔ احوال نہ چنپاے جو نہ جو رنچا

مستحق غیر مستحق کا لہا بیوا لہی اہل سلاہ کی صنو آھی جاوا دی

و ابر حوق پر هيبت تي مسخو ٿي.

حق سنا عرانه معلوم آهي ٻيڪ واري اظهار حقيقت جو انهيءَ

مضمون ویرگائیات علیہ الصلوٰۃ والسلام جو ظاہری معنی

۱- حضرت و هو جو خبر کو سیکھ کر اُن کی طرف سے کہیں دے بسید و ہو بنو دکر و سد ہو

سینور عبد الباقی صاحب بیگم زوہرہ بیگم صاحبہ

تھا تاہم زبور و تور و انجیل و قرآن

مَنْ رَأَى بَيْتَهُ هَابًا وَمَنْ عَايَنَهُ

میکو او پتو کین نښند و هو ډی ویند و هو ۽ جت ښه کړ و جت

محدث و نه محبت رکند و هو - و جبل لبنان امضاى عربى و لغاى

چيو آهي مون کي طاقت مهيندي هئي جو انهن اکيون پري کي نه سٺا

وحيث كان من موكب حيوة في سنة ثمان مائة عشرين عليه الصلاة والسلام

فی مہینہ مبارک میں صورت پر صفت انسان کی ہذا ایہ نیز انوش بیان

کریجی نہ نہ آجھان چور، آؤں نہ ہو میں دو پر میں اکیں سنا اکیں حسرت
 عہد میں نہ میں میاں بھی و اکاٹا کرا

سر و پیت آہی نہ نور ہووڈ و سر دا عروہ بن مسعود علیہ
 السلام پیرت صبح سا بر شام حدیثہ پوئی انوع مونیا معکم و یوں
 قدس ہن نصیحتی قوم کی چنا پے بائو مون و دن ماہ شاہن دیاہی
 حکمرانن فیض پے کسری جون دربار دے دیویہ آہن پر
 اہڑی سنان و شوکب عزت پے و ظار واری مجلس پراہڑا
 جان نثار قداکار بینگ پروانا کشتی نہ نہ دانا اتم جڑ تھن
 گا لہائی تو سب ہمہ من گوشت فی بدن نہ پے جین ہن ماب تو
 کری نہ سب کیمت ہین کری حاموش فی رہن تا کوالہ کشت
 مٹی منوہاری حد ہن و صو کستا با آب دھن مبارک کچھن
 پے پیا فی کرٹ سنا دین حبب کشیوں ہن فی کشیوں و س پے
 عطر عنبر و انکی تری لاء سہیں اکین فی پے مہن فی
 ملکیت تار

مِنْ ضَيْغَمٍ يَضْرَءُ الْأَرْضَ مَحْدَرَةً

کتابخانه فیضیہ مدرسہ اسلامیہ دارالعلوم دیوبند

فِي بَطْنِ عَشْرِ غَيْلٍ دُونَهُ شَيْئٌ

محکم دلائل سے مزین و متنوع ومنفرد موضوعات پر مشتمل مفت آن لائن مکتبہ

(میں خفیہ) شیہوں بیلائی۔ جابر جعفر و متعلق آہی

سہ ماہی پندرہ روپے

(مَرَّاءِ الْأَرْضِ) مَرَّ جِي رَوَر جِي شَدَّ شَا سَوَرَّ هُوَ لَهَا سَو
سخت جهنگل۔

(فَقَدَرَهُ) فَعَدَّ رُ هِنگل جاو سبهن جي رهڻ جي مسد
(فِي بَطْنِ عَدْنٍ) دار محروم مصداق الله شاهد ران جي۔

(عَدْنٌ) عِين جي ر برت جي سَدَّ شَا لَو آهي هين جي سالي جو
جاسبهن رهڻ جي جَوَءَ سَامَنَ حور و مَرَّو آهي۔

(غَيْلٌ دُونَهُ غَيْلٌ) عِين جي تر پوسان گھاس وڻ جو سيلو جهنگل
نعي هڪ ئي جي بيان جهنگل بلو لنگل آهي۔

يَعْدُو وَيُلْحِمُ ضِرْغَامَيْنِ عَيْشُهُمَا

صبح ڪريو گوشت ڪار ٻاڻو هين ر محب ڪو جهي وڻ ر
لَحْمٌ مِنَ النَّاسِ مَعْفُورٌ خَرَادِيلُ

گوشت م ٻڌ جو۔ ر مَرَّو ۽ ۽ ارام نصرا ستر انگل

(يَعْدُو) فعل مصارع آهي عد ابقد و غد و ڪان صم جو
وقت سويلو صبح هوا ڀڻ وڃي ڪاڻ ٻڻ با ڪو في ڪم ڪرڻ

(يُلْحِمُ) لحم گوشت الحمام گوشت ڪار ٻاڻو۔

(ضِرْغَامَيْنِ) تنديو آهي ضرغام جو ص جي ر سڻا سبهن
يا سبهن جو ڀڄو۔ سبهن گھوڙ ڪري هار ٻڌ بچا ڇڏي

آهي ته هڪ ڪري صيغو شيو جو ڪا لهايو وڃو
(عَيْشُهُمَا) فوت آهن ڪا ڏاڍا جو ۽ ڪلم عرب ۾ عيش
ماني ر وڻي ڪي جو ڏاڏا آهن۔

کا زہوہ رٹ۔

(البر) تباہی رہی تھی شدت سا کپڑا لٹا لٹکایا
کپڑا فروش کی بیاں چٹواہی۔

(الدرسان) جمع آہی درپس جو۔ قابل ستریں
کمر ۱۔

(مناکول) کاتل مارا بل سٹار کبل۔

یعنی جیکو بھی کھلو اتنی دلاوریا تی معرور تی بھی جو
ماں لگھی تو یہ ہنمود ال اھوئی تی تو۔ دچٹو یا کمر
تہ انھی طرف لگھیلو۔

علامہ مصری شارح قصید من بیت عی نوٹ
فی طرح ساں کٹی آہی۔

یعنی اخوتقہ اسم لامرال جو بواویہ خبر مقدم مضرع
البر والدس ساب و ماکول سب سے توب آھن احوال
موی کی جیکو تر کتب مناسب نظر آئی مائی اوھانکی بتا اجم
بیت عی شرح پر تعلید شخص عی کٹ دیاں قلام تو کربان

ان الرسول لنور يستضاء به

مہند من سیوف اللہ مساو

صاحب مکی ہوا رہو کمانتر رہ جان نہ تو ہی رمی کٹا رہی ہوا رہاں

رات الرسول نور رسول لام عی رہو مٹا اسم ان جو نور
تری عی رہی رہی سا حرا رہی۔ ہی خبر مہند انہں در رسول

جوتن خبری دیت پر فی غنیۃ الہی ہکری مبتدہ ہی
 د پروں گھٹوں استوں آہن ملا زب عالم فایض شاعر
 نور نور ہی معنی لغت پر درویشاںی خلاف ظلمہ ہی ہی
 هو الظاهر بنفسہ المطهر البیضاء ہی نادہ ظاہر ہی کی ہی
 کندز ہی۔ آنحضرت علیہ الصلوٰۃ والسلام حوالہ نور ہی
 یعنی زونہ جمال سبب ہکری موصوفی خود علی
 اہی صفت جو حشو آہی نہ صفت بہتر زید عدلی
 ای صاحب عدلی بن ہن نور ہاں مراد ایان قرآن ہدایت
 ہی معرفت آہی۔

بائے مراد نور مان جسم عصوی مبارک سدن آہی حوسر یا
 نور مرکز دائرہ حس و جمال آہی پیا نور سپ اہی حاس
 مروج آہن ہوا میل الاصول آہی

حسن مولا ناجا می جیوا ہی۔ وَصَلَّى اللّٰهُ عَلٰی نَبِیِّہِمْ وَآلِہِمْ
 سدا ان زمین ان حب اوساکن قلبی زار عشق اوسید ا
 شمس الضحیٰ محمد۔ بَدَّ الرَّحْمٰنُ مُحَمَّدًا۔ نُوْحًا مُحَمَّدًا
 صَلَّوْا عَلٰی مُحَمَّدٍ صَلَّوْا عَلٰی مُحَمَّدٍ

ہی ہی اہی فادی مشنواضح کر کہ آپ نور آنحضرت
 علیہ الصلوٰۃ والسلام سینک نور ہو نور ہی نور ہوا۔

حس و کوشش مشنواضح کر کہ آپ نور آنحضرت
 مالم مبارک سدن بابت کجج آہی عائدہ مبارک و تعالیٰ جہا
 مالم نور آہی مگر ہو نور ہن نور جو عین آہی نہ جزو اللہ
 تبارک و تعالیٰ جو ہن ہن سپ قدی زلی اسدی غیر حلال غیر

حقیقی سیدنا امیر امت محمدیہ

فانی عمر محمد و دلا عمر و لا عمره حق۔ باقی مخلوقات ملکوتی
 پر ناسوتی سب باوجود سیدیں صلیوں سب عباد فانی بدست
 مابں حسب میل و محمد و آقہن اللہ تعالیٰ جو کہوں بہ حسب
 میزان بکامہ صفت انسان ہی مساکین مساکینہ انبی راہی
 انصراد، و عطا لہ طہی کہ معوی خشن انساکی سہ مع بصیر
 بہ چہی سگہ نو۔ رعوفا رشیہم بہ صاحب علم و قدر بہ حکم
 و کرم بہ منہ بہ انہ۔ معاش شاخصی مہویں خدا تعالیٰ جو
 آقہن مخلوق بہ انوار و نور و آقہن۔ ن ہر و انہ سنجہ و نور
 و راء الموراء تہو و راء الموراء تہو و راء الموراء تہو
 از ہمد در صفات و ذات خدا لیس شئی کہ نہ ابداء مکتوباً محمد
 و اعتقاد نامہ

عالمی مسئلہ نورانیات

بیو ہی متاخصر بہ علیہ لتسلون و السلام کی حالی بشر جو
 یا پات ہر و ہر سمجھن بالکل در ادبی آقہی سب گسائی آقہی
 قول کہ افرن من آقہی۔ قالوا ان انکم الا یسر منہا۔ لیسر ہر
 اہز و روہی عام لفظ آقہی جو ہر ہر کہ ادنی اعلا کی چہی سگہی ہوں
 منان شرف و اری ماہون کی غریب ہر دوسا ہر اہط استعمال کر
 ضروری آقہی۔ اسین ہستی واسطی اہز و معولی لفظ بغیر صورت
 مولود صاحب شاہد ہر چوٹ ہی پسند سادہ ہوں یوں سرو کلا
 علیہ الصلوۃ السلام کی اہز و رکود کو لفظ چوٹ کھر و ہر
 مسئلہ پسند کندو۔ یا پات سکور علیہ الصلوۃ و السلام پسند
 نوع لیسر ہا ہوا چہ بعضی لوازم و طرب و لیسر ہر منہا کاش فیہ ہا
 حلت۔ من سائر سائل ہوا مگر چوٹ چہ چارٹ پر و زوہر و آقہی ہر ہر

جود هم جدا آهي خالي بسرچوڻ بعلو ورت اوهان اوهان هم
 هرست نه آهي اڳر نه لغوي معني هون هاڻي هي نه
 ڪو شخص هجي ڪي سوڻيو هي پيرا آهي يقيناً اهو سڀل آهي
 اڻ ڄاڻ آهي ڪوهر ناهي آهي ڇو جو نه هي ٻه هاڻي ظاهر هجي
 حوا هجي در اصل سدالن پير جي آهي نه صحيح آهي مضمون نه آهي
 ڪنهن ڪنهن سان معاني نه آهي ٻئي صفتون ڏان پڻ ڪنهن سان
 ٻئي مڃڻ گهرجي نه توڙي ڪو اهو ڪو ڪو آهي ڪو ڪو ڪو
 قصيدن پرده نه آهي نه پر دريا ڪو ڪو ڪو ڪو آهي
 به همدلح العلم في ايهه بيشر وانه عاده و الله ڪلام
 مفسر همد سان پر بهيل ٻي نوان جوهر دار ڪي همد
 هن منسوب همد نه آهي
 هن مان معلوم ٿئي ٿو ته قديم زماني ۾ همد سان عام اهو
 صعب ۽ حرمت ۾ ڪا ڏانهن هو ۽ همدست نه مال ۽ پيا
 منته هور و مورو و حش اڄ ڪلهه پورب جو ل بهن
 سان دنيا ۾ مشهور و مڃول آهي
 (مهند دو هقي محدود آهي يعني ڏوڻ هندن يا مڃڪن
 آهي نه جو ردا ڪن مبارڪ عليه الصلوة والسلام ڪي عظيم
 ۽ تڪريم هي واسطي تلوار چيو ويو آهي حاشي حشوت سالار ڪي
 صيف الله ۽ حشوت علي سالار ڪي اسد الله هقي نه
 سر ۽ ايت آهي نه ساعر و ڪي همدست نه سبور الهندي جو
 هو حشوت حشوت عليه الصلوة والسلام همدست ٻڌي
 و ماوٽس (سيوف الله حشوت جو نه معوي ادي ڪري

جود هم جدا آهي خالي بسرچوڻ بعلو ورت اوهان اوهان هم
 هرست نه آهي اڳر نه لغوي معني هون هاڻي هي نه
 ڪو شخص هجي ڪي سوڻيو هي پيرا آهي يقيناً اهو سڀل آهي
 اڻ ڄاڻ آهي ڪوهر ناهي آهي ڇو جو نه هي ٻه هاڻي ظاهر هجي
 حوا هجي در اصل سدالن پير جي آهي نه صحيح آهي مضمون نه آهي
 ڪنهن ڪنهن سان معاني نه آهي ٻئي صفتون ڏان پڻ ڪنهن سان
 ٻئي مڃڻ گهرجي نه توڙي ڪو اهو ڪو ڪو آهي ڪو ڪو ڪو ڪو آهي
 قصيدن پرده نه آهي نه پر دريا ڪو ڪو ڪو ڪو آهي
 به همدلح العلم في ايهه بيشر وانه عاده و الله ڪلام
 مفسر همد سان پر بهيل ٻي نوان جوهر دار ڪي همد
 هن منسوب همد نه آهي
 هن مان معلوم ٿئي ٿو ته قديم زماني ۾ همد سان عام اهو
 صعب ۽ حرمت ۾ ڪا ڏانهن هو ۽ همدست نه مال ۽ پيا
 منته هور و مورو و حش اڄ ڪلهه پورب جو ل بهن
 سان دنيا ۾ مشهور و مڃول آهي
 (مهند دو هقي محدود آهي يعني ڏوڻ هندن يا مڃڪن
 آهي نه جو ردا ڪن مبارڪ عليه الصلوة والسلام ڪي عظيم
 ۽ تڪريم هي واسطي تلوار چيو ويو آهي حاشي حشوت سالار ڪي
 صيف الله ۽ حشوت علي سالار ڪي اسد الله هقي نه
 سر ۽ ايت آهي نه ساعر و ڪي همدست نه سبور الهندي جو
 هو حشوت حشوت عليه الصلوة والسلام همدست ٻڌي
 و ماوٽس (سيوف الله حشوت جو نه معوي ادي ڪري

عظیم و مکریم ریادہ آئی و لمطی لحاظ کری، سیوف
الحسن مہمد مان معلوم تی و نو بو و تکرار بیعت نہ آئی
ہن مان معلوم بنو نہ تناعری کلام جو اصلاح کرت
طریق و مسنون آئی جمکو انی بیت ماکد و ہائی نو مہمد

(۵۱۴)
فِي عُسْبَةٍ مِّن قُرَيْشٍ قَالُوا لَهُمْ

دیا ہوا منہ جماعت کفار لیس عہد ہو جو ہن و ہن

يَبْطَن مَكَّةَ لَمَّا اسْلَمُوا مِنْ قُلُوبِ

منہ و چہ شہر مکہ ہی حدی ہن اسلام لے دی و چہ ہن

(عصبہ) عربی ہی بنس ناما ہن ہی جماعت ہن کا اس حال ہی نام

(قریش) بالو ہی مشہور و ذہن خدمت عرب جو ہی اولاد ہن

ہی کہہ جا آہن جو آنحضرت علیہ السلام ہی ہن ہی ہن

آذ و بی۔ خلفاء راشدین و عشر مسر مسیح قریش ہن

دات ڈان ہن سب کرت ماہوں کہہ ہی شیعائی "جی" سب ہی

قاعدہ موجب حد فاق و مدی قریشی جو طعنت ہی مگر سر

شعری لفظی قریشی بہ بیان ہر و جو ہن

قَالَ قَائِلُهُمْ اَهُوَ قَائِلُ عَصْرٍ اَمِيرُهُمْ هُوَ عَصْرٌ

ہی حضرت عصر

(بطن) بیت۔ ہر ہن ہی حوالہ دیوں پاسو حلاف ظاہر

من و لول املا ہی مال بزرگ کان۔ ہائی و جرت۔ قریش و

کمرنی و حرج - م مولا آهي ٿال جو - هي ٻڌا - اُهو هن طرح ڪري
پر حوتہ معنیٰ مصحفیٰ مرسول سیدی -

ڪا نواجاله اس محققن فی وطن مکه امان، لہو وادام امان
و قال فائل منهم الاصحابہ، والوا ایاہم بحاوانہ، مکه فاحرہ
الی بلدی آخر - یعنی پاڻ سڳورہ علیہ الصلوٰۃ والسلام و ساہبا
بہن اصحاب سید محمد سہر مت ہی - رهن ہر اسلام بلدی
کا دیں ہن کی مگ کیو - رهن ہر کتری صامیہ حج دی رهن
سہر پرا و ہانجو رهن مشکل آئی ہن آھی نہ، و ہر نفسی وطن
عمر بر جتہ ی بی پاسی لہی و ہو -

ہی حقیقت، ہی نہ ایمان تو آں بی - رسالت فی پو ووسوئی
جیسین مائون صحابن سڳور سخی تو ہر عظیم ۽ دکریم نہ
کند و حوتہ اسلام اسباب کی، انہن ہی ہن انہن ہی واسطہ سہ
لہو آھی سلسلو اسلام جو ۽ دیں حوا انہن فی و ہی ہم ہی نو -
ہی کن ہن خدا بخوانہ آھی مطعون ۽ نامسیر بیاہر نو ۽ باہی
باور ۽ اعتبار حیاتی رہو ۽ دن ہی یاثر کتری و فی ۽ بنیاد اسلام
جو کیری پیوند ہن ہائی اصحاب ہی تعریف ۽ مدی ہی نو -

۵۵
لَا تُؤَا فَمَا نَزَلَ اَنْكَاشٌ وَلَا كُشْفٌ

لہی و نامکی سہی آھی حجت ہی ہمارا دی ہوا - ہن لی ہو
عِنْدَ الْفَاءِ وَلَا مِيلٌ مَعَارِئِلُ

حک ۽ میدان ۽ پیر نہ آھی جیجی فی ہر رخمر و مہا ہوں ہوا -

حوی دے گی۔ وہاں ہم ہمارا علامہ سرگرمی سے حوی و طرب ہی ملے گی
وہی ہی۔

(عرائس) جمع آئے، عربی حوی کے ہی ہدی۔

لکھی اس سے وہ وہ ہے یہ مطلق لکھی ہی معنی آتی
وہاں (جمع آئے) بطور حوی ہے طہی رہا ہوا
دل اور مانتوں۔

(لیوس) لہو ہی رہا رہا۔ کشتہ سر ہو گیا ہو۔

(لیسج) اٹھ۔ اوہو

(دراود) حصہ سے آؤ دے، رحمتی ہمہما و علیہ الصلوٰۃ والسلام
حصہ ہی رہا ہوا ہے ک ریکری بعد، عالی فر اب شریف
سادہ، سنی آتی۔

وہی جماع ہے ہی رہا رہا۔ ملک لوائی سداں کار دار
(سراپیل) جمع آئی سرپال ہو رہا ہے یا کپڑے
یعنی اصحاب سکواں زہن سداں اہل اسولامہما
کے ہری ویا آہن حبث کس کس یاس ہی کو بار یا
پہنکلیا ہیں کہ جنگ پر۔ فی نئی۔

دھن بندہ، پراہن ہی رہی ہی معنائی معنوں ہی سے معنائی ہی نظر لگتی ہو

(۵۷) بیض سَوَابِیۃٌ قَدْ سَكَّتْ لَهَا حِلَقُ

چند رنگ سادہ توں زہنوں پر حویاں معنوں آیل، پس وہاں توں

كَانَهَا حَلَقُ الْقَفْعَاءِ مُحَمَّدٌ وَل

گو یا آہی حلق، اس معنایا محکم گنسل۔

(بیت) جمع آئی، جس کو بھی آویں، توں جیہ تیار رہو

(دست و پاؤں) جمع آئی، سارے کو، اہم پور ہو، پد کسادہ رہو

(تسک) جمع آئی، تھو، سکا، کاف فی سہ شاکو کمر

مستور ہوا۔

(رجل) جمع آئی، ریر، ام، ریر، سان، جمع آئی، حلف ہو کر، کھیل

دفعہ ہاں، بالہ آئی، ہک، تو فی جو، مہم، پناہ، تو، سدی، ڈاک، گول

گول ہو، تو، پون، آہی

(تجدول) اسم مفعول، جمع آئی، جدل کا، سرور، پشتر، کی، و، دھ

حکمر، مضبوط کر

(۵۸) لَيْسُوا مَفَارِجَ اِنْ نَالَتْ رِمَاحُهُمْ

نہ آہی، جو سی، چکر، وارا، جھک، ہاں، کھمسا، ہوا، ان، م، جا

قَوْمًا وَلَيْسُوا اِجَارِيعًا اِذَا نِيلُوا

دشمن کی، نہ آہی، دگ، کر، دار، جھک، ہاں، کھمسا، ہوا، ان، م، جا

(مفارج) جمع آئی، معراج، جو، کھنڈ، ہوش، شل، وار، مرد، ہی، نار، الی

(نالت) فعل ماضی، فاعل، رما، رما، ہم، مفعول، امو، و، مال، نیال

نیل، کان، بقاء، کا، نیال، مطلب کی، کھی، و، چٹ۔

(اجاریع) جمع آئی، معراج، جو، حرج، ورج، فی، صری، کر، طر، و، ما، ہوں

اھو، و، ملو، عطف، آئی، مٹین، جملہ، لیسوا، م، ریم، فی۔

(اذ نیلوا) جمع، جو، صبر، و، ما، ہی، چھو، آہی، بال، سال، کان، یعنی

حکمر، ہاں، کان، شش، کھی، و، چھو، دشمن، کھی، آئی، نہ، غم، کر

وارا، نہ آہی

رتنا پیل) جمع آئی نبال و جوی و دروازا۔ میدان ماکھوں۔

حنگ جي ميدان ۾ آس پاس، هنگ کي اُڻ تي هڏو سڀاڻ
 وڌا ۾ طمبار ۾ تشبه ۾ آهي جي وڏو دامن جي ڳوٺي
 ۾ اُڻ جي درسي رولن ۾ مٿي ٻڌا، اڃا اُڻ تي مٿي
 سر آڻي۔ ڊنگ ۾ وائراي ساوڊن ٿو ڳاڙهه ۾ مارڻ ۾
 مارڻ ۾ وڏي ۾ هنگ کي ڪاٺي ڪاٺي آهي۔ مرقا ۾ مڦاڻ
 جڏهن جو ڪاٺي ڏهن ڏهن جوڙن وڌا وڌا
 ڪم جو ڪم طافت ۾ آهي۔

(۹) لَا يَفِئَةُ الطَّعْنُ إِلَّا فِي نَحْوِهِمْ

نٿا ٿين ڏهن ڏهن ۾ (۹) مٿي ۾ ڏهن ڏهن ۾

وَمَا لَهُمْ عَنْ حِيَاضٍ لَمُوتٍ قَهِيلٍ

۾ آهي و سڀاڻ ۾ ڏهن ڏهن ۾ ڏهن ڏهن ۾

(طعن) بيت ۾ الوهڻ طاعون ۾ طعن ۾ ڏهن ڏهن ۾

(نحوهم) جمع آهي ڏهن ڏهن ۾ ڏهن ڏهن ۾

(وَمَا لَهُمْ) ما ۾ ڏهن ڏهن ۾ ڏهن ڏهن ۾

(قَهِيلٍ) مٿي ۾ ڏهن ڏهن ۾ ڏهن ڏهن ۾

آهي ڏهن ڏهن ۾ ڏهن ڏهن ۾ ڏهن ڏهن ۾

(حِيَاضٍ) جمع آهي ڏهن ڏهن ۾ ڏهن ڏهن ۾

ڏهن ڏهن ۾ ڏهن ڏهن ۾ ڏهن ڏهن ۾

(لَمُوتٍ) مٿي ۾ ڏهن ڏهن ۾ ڏهن ڏهن ۾

جنگیں ہر جہتی ذکر رحم ہیں کی لگیں باپ ہی سب سے پہلے
 ہیں جی جانی تی نگہ آہن۔ شاہی ناسی کو ذکر نہ لگند و آہی
 ہکڑی لی سہاگر ہن معقلم جھوٹا ہی سہی قوم جی
 شہزادہ بادشاہ

فَلَسْنَا عَلَى الْأَعْقَابِ تَدْحِي كُلُّوْمَا
 وَلَكِنْ عَلَى أَقْدَمْنَا نَفْطُرُ الدَّمَا

یعنی جنگیں ہر اسانجور کڑی تی کتہیں نہ بنو ہر جی
 بلکہ ہمیشہ روت اسانجور تی (الگش ناسی) دوی تو۔
 شاعر سگوری سہفیو و صبیحہ - بادشاہی عرواقی عرو
 المساب شروع کرے۔ پچاڑی مرموب بی ہم کریا اشارو
 کیوا ہی تہ دنیا جی حیات سچی اول کان آخر ہر عمر در ہر
 زکن شاید بل آہی۔ جہٹ مہل لہریں حد مردما پر کی تو
 روت ساسر و ع کری پر آخر و جٹ ہر جروٹ ساس
 خدم کری تو۔

اللَّهُمَّ اقْضِ لَنَا بِالْخَيْرِ وَاحْتَمِلْنَا بِالْخَيْرِ
 وَاجْعَلْ عَاقِبَتَهُ أَمْوَرًا بِالْخَيْرِ وَفِطْرًا سَلَامًا

أَوَّلًا وَآخِرًا ۛ اسباب المکرم ۛ

موت کی اول سال کو نہ ہونہ ہی تر ہو یا شرح یہ ہو یا نہ
 دگھو کدیں پر مسفل کتاب وانگی ہن تی نالو مکر دس
 مگر یو ع کی لغوی الفاظ پر عوی تر عیس جو تحقیق نہ ہو

بیو و کپی ریاده وائند این نکتہ آتاند هن دل پر خوش
 حال تو۔ هن موالو الارشاد شرح بابت سعاد
 را که چي۔

هن قصیده مان استا کهن و سنی سکون کهن و
 وائند و ورنو۔ سو هی نه حی کو استا نه هی و مپا لا و
 دل و جان سان کو متش کند و ذکۀ ذکر اکاشید و
 نر بیابان لسان بید و راب تبین منزل مقصود دان
 ذکۀ دوش کند و۔ خوف خطره دو حال نه کند و موالع
 عوائف همگی نه ر و تبتا و محبت پنکلیف و برامب
 کعب چي نمش قدم می گامزن بشد و نه اهو افبنا خوش
 نه س کعب و انگی آخر کامیاب بشد و۔

در بیابان گریه بشوق کعبه خوی زد قدم

سر ز نشیا گریه کند خار مغیلا ان غم خور

بیو وائند و هی نه حی کو می مقبول و صد و بیست و دو طبع
 کند و هر روز ذوق سوفا سان بر دهند و
 کعب و انگی دبی دمی و نمش ساسرا لر میند و
 ذکۀ ذکر اکران هم نمش ویند و باح سعادت مدی و
 می تی و خجعت حادر مبارک چي هن چي کلهن تی عطا
 نشند و۔

قصیدہ یانت سعاد

منظوم

اساجي مخلص دوست ماسٽر عبداللہ صاحب اثر ھن
قصیدہ جو منظوم ترجمو ڪيو آھي سو بہ ھن سان گڏ
شائع ڪجي ٿو نامت ناظرین با تمکین ھن جي نظم ۽ عرب
کان بہ بھر اندوز ٿي سگھن۔

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وحي اهری به قاتی بر منهن سورهاتی ط
شاهی بولی جو مالک سر مرگین اک پیکار
پوی گشت سوختن پر کهنی را هنر می دانند
شرب نار هر تر جسته مرده ای را هنر
نزد و کهن جا باو چشمه جوانی جو هنر
هواش منای لیکن اولی می پندار
رهی هاتو را سوختی ها کندی صحت می
سخت و کور و وعدا خلاقی عام جام آبی
مناشند و رهشور و پنهان من با هنر
سخت است او تر و وعدا منای کایت قدم آبی
سند من خواب و خیال آهن علی طبعی سفیدی

جدا نود و دو نام و یک اسم در صفتی دل
 داشته مهر فرقتی اهوین و اداوارو
 مراکت هر پنج شش آه حاصل مهنی بکر
 زبسم فی سبب حادثه اهراتو شکواریهن
 الهی پر او کتر وارو پر ویل سا هر صفای
 و هو یائی آتو جیلن فی سا نجهی کان سحر
 بحسب ادلریا پر جی کوی ها کا صفای
 مگر اسو سغا آبی تبدیل کلام آهی
 هو مجبور آهی جو هک حال فی بی بی تو آهی
 پر و مجبور و پائی هک لایع و ما آهی
 سنان دو کو ذی وصل و محبت جی سنان

[illegible]

چریں میں جا کر بیٹھی تھمت و افلا سقار اھی
 گریں دھنن تا اُن داجی بیانی اگھنوں
 صیو جن دوسن پر آخر آمد بنجی ویا
 کئی پاجھی مور پھننی راہ بی بیاد سکتا
 پای کوا دمی ہنری صافی خضر جی ماٹین
 خوب بی رسول اللہ کیو جی آمد ہا اھی
 لکین مہر عدرا آتہ اننت دربار رسالت ہر
 اھار دوسن کو حکم بھی رب اکبر کان
 تون چغل جی پورائی دل پھر سرکین کی مسد
 خدا جانی جی مھننی جاوئی صافی ایچی بھی
 نہ تر کندا و مگر ہک شرط سنا سو جی صید
 صیو ہم انجی اطاعت جھن سبب دل کی تر اھی
 اھی سلامت سمجھو عرب مونتی تی پورای
 دیاد لا آبرو شینھن کان ہیبت پر ہوا لیلو
 تو پچھن کی تو ساہی آدمی جو ماسر کا اھی
 سندس واری پر کاھی کی ونا سون لڑیلو
 نیہ تو روحی بنو برائی عا و جا ما اھی
 قریشی پوجی نیلیمان پکارو کھلدا جا
 لگا جھن تم تن سا ہونہ صافی سپر کوئی
 دگی نکسا اھی اھن نہت تن جو خدائی ہر
 دگی عیست محمد علی بی بیاد ہر زور

کھن سبب بداند جھن گریہ نال تار اھی
 دی دگر عاشق دھن تھننی وندو دکتو
 اھیلو بی چڈی باسو دھری پورن بھی ویا
 دھن جی وینا چنم پانر دھری امین دھن
 چن اھی سو مو تھری سپر بی آخر ندا جانی
 بی اھیلو عطا ان پریدو بخش جو گھر اھی
 یوون اھی شعیب مقبول سندا کیرہ طالت
 دیو قرآن بندھن تو کیر دال دھن و نصیحت
 پچل اھیا لٹاھن کان ہو تو تری تا پور شہ
 نہ تیر دھن کی دھن انکی پند مہن جی پند اھی
 ہک روحی رسول اللہ کان جی اھن پریدو
 ہوئی وینا کان بد لو تودن باھل سچا اھی
 جادھن دھن دھن دھن دھن دھن دھن دھن
 ہن اُن جھن گریہ اھن جھن کی اھی ہر طرفیلو
 کری دھن سندا خوراک تو مٹی ہر اولائی
 لٹا قاتل کیر مل ہنیلو کا دل نظر اھن
 بیبیو اللہ بی تلوار ہندی بی دیا اھی
 مسلمان جی حد فی سبب دھن پھننی پورن
 لڑی بی تیغ و نیز و جوتہ آتوئی دھن کوئی
 ترہہ اھن نہت دھن دھن دھن دھن دھن
 دھن دھن دھن دھن دھن دھن دھن دھن

ہاں ناگرہ پہ نیراتہ بہ خوشی و شادان جو کمر ناہی
 ہی رخی فی یوں تاباں سن کی کوہ عم ناہی
 بگی ایت جان ہالی تو جنگ جی میدان پر ہر کو
 پندر تلواری آتش جی جڑھن دشمن پیچی نکلو
 نہ آکھی موت جی دریاہ کان کوئی حد رتن کی
 وٹا رہن ٹاسا تھا نیرا سمن تا پنبہ نئی سینہ تی
 الھی تن محبت جی ہائی کا عنایت کر
 اثر کی پی عطا سردار سرور جی زیار کور
 پور و شو۔

مؤلفہ فقیر عبد اللہ عرفا شاہ اٹما
 مجددی سرہندی از شیخ ماندہ
 کوئٹہ بلوچستان

اللہم اغفر لکاتبہ و لمن سعى فیہ
 صاحب عامی عبد اللہ - بنوایں سویر مسکن تدلہ کہو بی نامہ کور
 بتاریخ ۹ ربیع الثانی ۱۳۸۵ھ (پاکستان)